QUẢN TRỊ RỦI RO LÃI SUẤT TẠI CÁC NHTM HIỆN NAY
THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP

(Tiếp theo kỳ số 09)

Trần Thị Hải Vân

Những giải pháp

Xuất phát từ tầm quan trọng của việc quản trị rủi ro lãi suất và thực trạng công tác kiểm soát và đánh giá rủi ro lãi suất tại các NHTM Việt Nam hiện nay, tác giả xin được nêu ra một số giải pháp định hướng cho vấn đề này như sau:

Thứ nhất, nâng cao nhận thức về vấn đề quản trị rủi ro lãi suất đối với các nhà quản trị ngân hàng. Các nhà quản trị cần thấy rằng, không chỉ rủi ro tín dụng hay rủi ro thanh khoản mới có thể ảnh hưởng đến hoạt động ngân hàng mà chính rủi ro lãi suất cũng nguy hiểm không kém. Vì thế, các NHTM cần quan tâm đến việc xây dựng quy trình quản trị rủi ro lãi suất chuẩn cũng như lựa chọn các chiến lược quản trị rủi ro phù hợp với ngân hàng mình.

Thứ hai, để thực hiện quản trị rủi ro lãi suất hiệu quả đòi hỏi các NHTM phải tổ chức tốt bộ máy quản lý rủi ro. Theo một nguyên tắc quản lý rủi ro lãi suất của Ủy Ban Basel, các NHTM nên thiết lập bộ máy quản lý rủi ro từ Hội đồng quản trị đến Ban giám đốc và các bộ phận quản lý rủi ro. Theo đó, Hội đồng quản trị chịu trách nhiệm phê chuẩn những nguyên tắc quan trọng, những chính sách chung liên quan đến việc quản lý rủi ro lãi suất trong ngân hàng và giám sát việc thực hiện của Ban giám đốc về những nguyên tắc chung đó. Ban giám đốc là những người trực tiếp đưa ra các chính sách và thủ tục để quản lý rủi ro trong cả dài hạn và ngắn hạn, chẳng hạn như việc thiết lập ra hạn mức rủi ro, các phương pháp đo lường rủi ro, cơ chế kiểm tra nội bộ... sao cho hiệu quả nhất. Bên cạnh đó, các ngân hàng cũng nên thành lập một bộ phận quản lý rủi ro (tùy quy mô của ngân hàng). Bộ phận này có trách nhiệm giúp Ban giám đốc trong việc giám sát các trạng thái rủi ro, được tổ chức độc lập với các bộ phận tác nghiệp khác và báo cáo trực tiếp cho Ban giám đốc và Hội đồng quản trị.

Thứ ba, các NHTM cần hoàn thiện phương pháp lượng định rủi ro lãi suất. Nếu công tác lượng định rủi ro lãi suất được thực hiện tốt sẽ giúp các ngân hàng đưa ra các biện pháp điều tiết thích hợp. Hiện nay trên thế giới có 3 mô hình lượng hóa rủi ro lãi suất được các ngân hàng hiện đại áp dụng, đó là mô hình kỳ hạn đến hạn, mô hình định giá lại và mô hình thời lượng. Trong đó, mô hình kỳ hạn đến hạn là mô hình đơn giản nhất, phù hợp với các ngân hàng Việt Nam đang trong quá trình chuyển đổi tiến tới hiện đại hóa. Tuy nhiên trong tương lai các ngân hàng nên sử dụng mô hình định giá lại hoặc mô hình thời lượng để có thể phân tích được tác động của sự thay đổi lãi suất đến giá trị thị trường của tài sản và nợ của ngân hàng.

Thứ tư, các NHTM cần thiết lập cơ chế kiểm soát và phòng chống rủi ro lãi suất. Hệ thống kiểm soát rủi ro lãi suất bao gồm toàn bộ những chính sách, những thủ tục giúp ngân hàng kiểm soát được rủi ro lãi suất. Muốn kiểm soát được rủi ro lãi suất, trước hết ngân hàng cần phải xây dựng hệ thống hạn mức rủi ro lãi suất. Hệ thống hạn mức rủi ro lãi suất là mức thất thoát tối đa mà ngân hàng có thể chấp nhận được do tác động của rủi ro lãi suất. Hệ thống này được xây dựng trên cơ sở quy mô vốn tự có và tình hình lợi nhuận của ngân hàng. Hạn mức rủi ro lãi suất là cơ sở để ngân hàng so sánh với con số rủi ro mà ngân hàng đã định lượng trong thực tế xem có vượt quá giới hạn cho phép hay không, từ đó giúp ngân hàng có biện pháp kịp thời điều tiết rủi ro. Bên cạnh đó, ngân hàng cũng cần phải xây dựng và ban hành thành văn bản một quy trình quản lý rủi ro lãi suất hoàn chỉnh trong đó quy định các bước, các thủ tục cần thiết để đảm bảo rằng ngân hàng có thể nhận biết được rủi ro lãi suất bất kỳ lúc nào và có những bộ phận nào với trách nhiệm cụ thể tham gia vào quy trình quản lý đó.

Thứ năm, nâng cao hiệu quả của việc điều tiết rủi ro lãi suất thông qua việc sử dụng các nghiệp vụ phái sinh phòng chống

rủi ro lãi suất. Trong xu thế tự do hóa tài chính hiện nay, mặc dù các NHTM Việt Nam đã có nhận thức về những nguy cơ rủi ro trong kinh doanh có liên quan đến biến động của thị trường như rủi ro lãi suất, rủi ro hối đoái... nhưng hiểu biết của các ngân hàng về các biện pháp quản lý rủi ro vẫn còn nhiều hạn chế. Đặc biệt, việc thực hiện các nghiệp vụ phái sinh để phòng ngừa rủi ro là vấn đề còn rất mới mẻ. Do vậy, các NHTM nên tìm hiểu để sử dụng các nghiệp vụ này như những công cụ hữu ích. Hiện tại, NHNN đã cho phép thực hiện nghiệp vụ hoán đổi lãi suất và trong tương lai không xa các công cụ hiện đại khác như Hợp đồng kỳ hạn về lãi suất (Forward Rate Agreement - FRA), hoán đổi tiền gửi (Forward Forward Deposit - FFD),... cũng sẽ được đưa vào sử dụng.

Thứ sáu, nâng cao ứng dụng công nghệ và kỹ thuật vào hoạt động ngân hàng. Để có thể phân tích, lượng định rủi ro lãi suất cũng như thiết lập hệ thống dự báo và kiểm soát rủi ro lãi suất cần thiết lập được một hệ thống thông tin rủi ro, trong đó có sự đóng góp quan trọng của hệ thống công nghệ thông tin. Chẳng hạn, để phân tích thời lượng của danh mục các tài sản có và nợ, người phân tích cần đến một hệ thống phần mềm có khả năng xử lý dữ liệu nhanh chóng và chính xác để cho những thông tin có giá trị. Hiện nay có thể nói trình độ về công nghệ của các NHTM Việt Nam bị tụt hậu khá xa so với các ngân hàng trên thế giới. Trong tương lai hội nhập, để tồn tại và phát triển thì yêu cầu cấp bách đặt ra là các ngân hàng phải nhanh chóng hiện đại hóa công nghệ ứng dụng vào ngân hàng. Thêm vào đó, nhu cầu của khách hàng về sự nhanh chóng, chính xác, an toàn, tiện lợi ngày càng cao đã đặt ra cho các ngân hàng yêu cầu về đổi mới hiện đại hóa hệ thống thông tin phục vụ cho công tác quản lý, hoạt động, chỉ đạo điều hành và quản lý rủi ro. Do đó, trong điều kiện hiện nay, trước hết mỗi ngân hàng phải tự mình có kế hoạch phát triển công nghệ thông tin phù hợp với chiến lược kinh doanh và tiềm lực tài chính của ngân hàng mình đồng thời phù hợp với định hướng chung của ngành để có thể tận dụng, hợp tác liên kết với nhau cùng sử dụng. Cần có sự học hỏi lựa chọn đối với các loại máy móc công nghệ của các ngân hàng tiên tiến trên thế giới để rút ngắn khoảng cách, tiết kiệm chi phí đầu tư. Công tác đào tạo cán bộ để sử dụng các công nghệ hiện đại cũng phải được chú trọng ngay từ đầu vì nếu không có người vận hành thì mọi công nghệ cũng trở thành vô nghĩa.

Trong công tác quản lý rủi ro lãi suất, cần xây dựng các chương trình quản lý rủi ro hiện đại có thể nhanh chóng xử lý thông tin và giúp người sử dụng có thể truy xuất kịp thời theo mong muốn. Đồng thời, hệ thống chương trình điện toán phục vụ cho việc xây dựng hệ thống thông tin để xác định lãi suất, định lượng và giám sát rủi ro lãi suất cũng phải được quan tâm thiết lập.

Thứ bảy, cần quan tâm hơn nữa đến công tác dự báo. Lãi suất là một biến số rất nhạy cảm đối với những nhân tố khác như chính sách tiền tệ, mức độ lạm phát, tốc độ tăng trưởng của nền kinh tế.... Để đưa ra được giải pháp quản trị lãi suất điều cần thiết là NHTM phải dự báo được chiều hướng biến động của lãi suất. Để làm được điều này đòi hỏi NHTM phải có một hệ thống thông tin cả bên trong lẫn bên ngoài ngân hàng và thiết lập được một bộ phận nhân sự có chuyên môn cao để đáp ứng yêu cầu của công tác này ■

Thu tiền mặt các doanh nghiệp tại NH Đầu tư và Phát triển